

MIGRÁCIÓS SZEMLE

NUPI-jelentés: Éghajlatváltozás, béke és biztonság Afganisztánban

A Norwegian Institute of International Affairs (NUPI) legújabb jelentésében az éghajlatváltozás és elhúzódó humanitárius válság hatásait vizsgálja. A szakértők úgy vélik, a 2021-es tálib hatalomátvételt követően a fegyveres erőszak csökkenése ellenére fokozódott a lakosság sebezhetősége Afganisztánban.

Forrás: Cedric H. de Conig – Andrew E. Yaw Tchie – Asba Ali: Climate, Peace and Security Fact Sheet. Norwegian Institute of International Affairs. 2023.

Az éghajlatváltozás súlyosbítja a humanitárius válságot

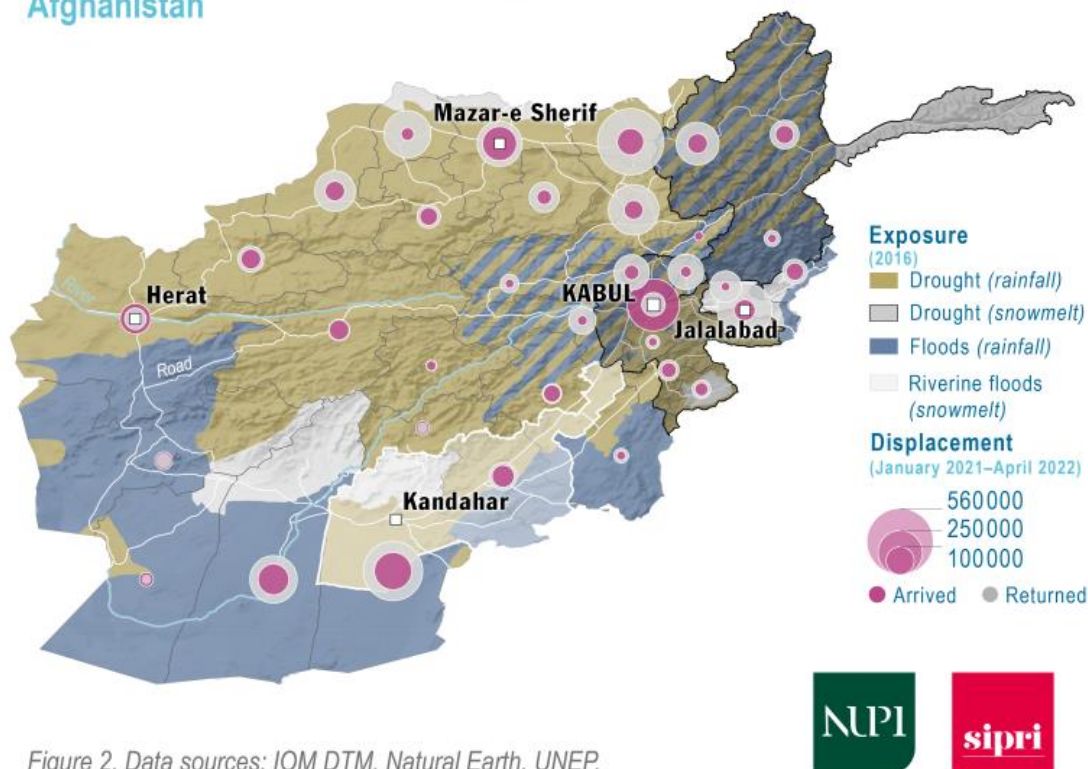
Afganisztán különösen kitett az éghajlatváltozás hatásainak és a szélsőséges időjárási körülményeknek, az ország klímája a globális átlagnál valamennyivel gyorsabban melegszik. A több évtizedes fegyveres konfliktus és a gazdasági visszaesés az éghajlatváltozás káros következményeivel párosulva tovább súlyosbítják a humanitárius válságot az országban. Az éghajlatváltozással összefüggő szélsőséges időjárási események és természeti katasztrófák fenyegetik az afgán lakosság megélhetését, növelik a szegénységet és az élelmiszer-ellátás bizonytalanságát, valamint csökkentik a közösségek ellenálló képességét. A klímaváltozás és annak következményei hozzájárulnak a belső migráció gyorsuló üteméhez, valamint a marginalizált csoportok sebezhetőségének növekedéséhez. Az urbanizáció és a kényszerű lakhelyelhagyás súlyosbítják a létbizonytalanságot.

Afganisztán lefolyástalan, változatos domborzattal és éghajlati adottságokkal rendelkező ország. Az előrejelzések szerint a közeljövőben – csakúgy, mint a szomszédos országok esetében – az éves átlag csapadékmennyiség csökken, és az áradásokat elhúzódó aszályos időszakok követik majd. Az átlaghőmérséklet 1951 és 2010 között legalább 1,8°C-kal emelkedett, míg az éves átlag csapadékmennyiség 10%-kal csökkent. 2021-ben az országban regisztrált középhőmérséklet 14,3°C volt, 1901 óta a legmagasabb. 1997 óta szinte minden évben szárazság pusztított, és a szakértők szerint az elkövetkező években tovább csökken majd a rendelkezésre álló felszíni és talajvízkészlet.

Afganisztánban a több évtizedes konfliktus hozzájárult a környezetromboláshoz, ugyanakkor a talajerózió, az elsivatagosodás, az erdőirtás, a túllegeltetés és a rossz természeti erőforrásgazdálkodás miatt csökkent a megművelhető földterületek nagysága, a mezőgazdasági terméshozam mértéke és a lakosság ellenálló képessége is. A klímaváltozás ütemének gyorsulása súlyos problémát jelent az afgán gazdaság számára, ugyanis a lakosság

legalább 80%-ának megélhetése a mezőgazdaságtól függ. 2023-ban legalább 28 millió embernek van szüksége humanitárius segítségre.

Drought, flood risk and displacement Afghanistan

Aszály, árvízveszély és lakhelyelhagyás Afganisztánban. (Forrás: NUPI)

Habár drasztikusan csökkent a fegyveres erőszak miatti halálesetek száma, a gazdasági és humanitárius válság, valamint a klímaváltozás következményei mélyítik a társadalmi törésvonalakat. Az elhúzódó válság negatív megküzdési mechanizmusokhoz vezetett – például 2021-ben a mezőgazdaság összértékének egyharmada máktermesztésből származott, ugyanis a mák termesztése jóval kevesebb vizet igényel, mint a búzáé vagy más gabonaféléké. A tálibok ugyanakkor 2022 áprilisában betiltották a máktermesztést, sok gazdálkodó megélhetési forrását elvéve ezzel.¹

¹ Az ópium a mák termése, így a máktermesztés mértékének növekedése a drogkereskedelemben a növekedését eredményezte az országban. Afganisztán a globális ópiumkereslet közel 80%-át biztosítja. A gazdák ópium értékesítéséből származó bevétele egy év alatt háromszorosára nőtt – míg 2021-ben 425 millió dollár, addig 2022-ben már 1,4 milliárd dollár volt. A tálibok döntésének oka a drogkereskedelemben megakadályozása, valamint a drogfüggők számának csökkentése volt az országban. A hatalomátvétel óta a hatóságok közleménye szerint legalább 4 500 embert vettek őrizetbe kábítószer-kereskedelemben vádjával Afganisztánban, valamint az afgán kábítószer-ellenes hivatal adatai alapján 2021 augusztusa óta 134 droglabort semmisítettek meg az országban. [UNODC \(2022\): Opium Cultivation In Afghanistan. Latest Findings and Emerging Threats.](#)

Migráció

2022 tavaszán becslések szerint legalább 5,9 millió belső menekült élt Afganisztánban, közülük körülbelül 1,8 millióan a természeti katasztrófák miatt kényszerültek lakóhelyük elhagyására. Napjainkban főként a hirtelen bekövetkező természeti események (pl. áradások, földrengések) a belső elmozdulás fő mozgatórugói, azonban hosszú távon a csapadék és a hőmérséklet változása befolyásolja majd leginkább azt. A lakhelyelhagyás kiszolgáltatottá teszi a belső menekülteket, akik jellemzően olyan nagyvárosokban keresnek menedéket, ahol korlátozott a vízkészlet és leterhelt az alapvető szolgáltatások rendszere.

Versengés az erőforrásokért

Az éghajlatváltozás afganisztáni következményei növelik a társadalmi feszültségeket. A tálibok 2021 augusztusa óta hatalmas földterületeket vettek el a tulajdonosaiktól és osztották újra harcosaik között – figyelmeztetnek a szakértők. Ezek a feszültségek az Afganisztánban működő szélsőséges fegyveres csoportok előnyére válhatnak – pl. a Horászán Tartományi Iszlám Állam (ISIS KP) toborzási taktikájában.

Ajánlások

Habár az ENSZ afganisztáni támogató missziója (UNAMA) és az ENSZ további szakosított szervei a 2021-es tálib hatalomátvételt követően is folytatták munkájukat Afganisztánban, a tálibok nőkkal szembeni diszkriminatív politikája közép- és hosszú távon csökkenti a civil szervezetek mozgásterét.

A NUPI szakértői ajánlásokat fogalmaztak meg annak érdekében, hogy az évtizedek óta elhúzódó válságokkal terhelt Afganisztán éghajlatváltozás miatti sebezhetősége csökkenjen. Szerintük az UNAMA-nak szoros együttműködésben kell dolgoznia a helyi közösségekkel, azok szükségleteinek megfelelő felmérése miatt. Az ellenálló képesség fokozása érdekében széleskörű lakossági programokat kell indítani, és meg kell erősíteni a szélsőséges természeti eseményekre vonatkozó előrejelző és információs rendszereket.

A szemlézett publikáció nem feltétlenül tükrözi a Migrációkutató Intézet munkatársainak álláspontját.